

N:o 221.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande af vissa områden från förra fänriksbostället Hålfredstorp n:r 1 i Kalmar län; gifven Stockholms slott den 26 april 1912.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att två till förra fänriksbostället $\frac{1}{2}$ mantal Hålfredstorp n:r 1 i Tuna socken af Kalmar län hörande, i statsrådsprotokollet närmare angifna, med litt. Ab och Ae betecknade ägolotter om 49 hektar 98.2 ar och 43 hektar 98.6 ar må hvar för sig från ifrågavarande egendom upplåtas, lotten litt. Ab genom försäljning å offentlig auktion till den högstbudande under de i kungl. brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1913 samt lotten litt. Ae enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser.

De till ärendet hörande handlingar och karta skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde vidare.

Vid åren 1909 och 1910 hållen uppskattning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1912 af förra fänriksbostället $\frac{1}{2}$ mantal Hålfredstorp n:r 1 i Tuna socken af Kalmar län, hvilken egendom lämnar mer än 600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om styckning af egendomen och försäljning af vissa delar däraf. Af de till ärendet hörande handlingarna, däribland en af förste landtmätaren Oskar Götherström år 1908 öfver egendomens inägor upprättad karta med beskrifning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som ligger 0.5 kilometer från Väderums järnvägsstation, innehåller en sammanlagd areal af 381 hektar 18.8 ar, däraf större delen eller 304 hektar 36.9 ar utgöres af afrönsningsjord och utmark.

Å egendomen finnas fyra med kronan tillhöriga boningshus och uthus försedda torp, benämnda Modal, Skrikebo, Alebo och Näset. Torparna härå, af hvilka två innehaft sina torp i 20 års tid, en omkring 40 år och den fjärde under 50 år och hvilka själfva och före dem deras föräldrar utfört betydande arbeten i odling, stenbrytning och dikning med mera samt synnerligen väl häfdat torpen i deras helhet, hafva vid ofvannämnda uppskattningsförrättning uttryckt sin önskan att få köpa sina respektive torp.

Jämte anmärkande, att bemälda torpare ej ägde någon fast egendom, hafva uppskattningsmännen förklarat sig anse egendomen synnerligen väl lämpa sig för styckning med farbar, god väg till alla torpen och hafva uppskattningsmännen föreslagit, att egendomen måtte styckas i sex lotter på sätt å kartan utmärkts och att, sedan egendomens egentliga skogsmark, betecknad med litt Aa, undantagits för att i kronans ägo bibehållas och skötas i samband med Väderums kronopark, återstående lotterna, motsvarande egendomens hufvudgård och ofvanberörda fyra torp, å kartan utmärkta med respektive litt. Ab, Ac, Ad, Ae och Af, måtte försäljas för nedan nämnda saluvärden:

litt. Ab (hufvudgården)	16,818 kronor 86 öre, däraf skogsvärde 6,636 kronor 10 öre
» Ac (torpet Modal)	10,700 » 62 » » » 8,851 » 97 »
» Ad (torpet Alebo)	9,083 » 44 » » » 4,942 » 23 »
» Ae (torpet Skrikebo)	12,180 » 06 » » » 8,084 » 41 »
» Af (torpet Näset)	4,579 » 30 » » » 2,022 » 76 »

I afgifvet yttrande har vederbörande jägmästare förklarat sig anse intet vara att erinra mot styckning och försäljning af egendomen, om blott hufvudgården såldes för sig och hvart och ett af torpen för sig samt skogen bibehölles och sköttes i sammanhang med Väderums kronopark, som låge på ett afstånd af blott 2 kilometer från boställets skogsmark. Visserligen skulle kronan vid bifall till uppskattningsmännens förslag komma att afhända sig en afsevärd areal utmark, hvaraf en del vore bevuxen med yngre och lofvande barrskog, men då denna utmark helt och hållet bestode af hagar, ansåge jägmästaren inga betänkligheter böra hysas mot densammas afyttrande och detta så mycket mindre, som den återstående delen af egendomen, hvilken skulle af kronan bibehållas, vore bevuxen med vacker och värdefull skog. Sedan emellertid vid ett af jägmästaren därefter gjordt besök å egendomen arrendatorn och torparna uttalat fruktan för att de utstakade ägolotterna skulle komma att försäljas å offentlig auktion samt af denna anledning framhållit, att de hellre önskade fortfarande få innehafva sina områden

på arrende än köpa desamma, har jägmästaren i förnyadt yttrande fäst uppmarksamheten på att hela egendomen skulle med fördel kunna införlifvas med kronoparken Väderum.

Vid handlingarnas insändande till domänstyrelsen har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet i skrifvelse den 9 september 1910, enär egendomens bibehållande i kronans ägo icke påkallades vare sig af befintlig skogstillgång eller af annat för Kungl. Maj:ts befallningshafvande känt förhållande, biträdt förslaget om egendomens styckning och försäljning.

I ärendet hörd har emellertid öfverjägmästaren i Smålands distrikt i yttrande den 23 november 1910 förklarat sig ingalunda kunna tillstyrka uppskattningsmännens berörda förslag bland annat på den grund, att arealen å de till försäljning föreslagna lotterna syntes alltför onödigt stor att däraf bilda egna hem, att skogen å försäljningslotterna i en framtid borde, rätt skött, gifva en god inkomst och redan nu vore alltför värdefull att gifvas till sköfving åt en själfägande bonde, hvilket gifvetvis blefve följd, om berörda, för afsättning af skogsalster synnerligen väl belägna marker skulle säljas, att tillgång å skogsarbetare här vore en viktig angelägenhet samt att utsikt till inköp af mark i närheten af egendomen ej vore fullt utesluten. Med anledning häraf har öfverjägmästaren föreslagit, att egendomen i dess helhet måtte tagas till kronopark utan sammanblandning med Väderums kronopark samt att, om samma förslag icke skulle vinna bifall, skogsmarken litt. Aa med därå varande inägor måtte tagas till kronopark och återstoden utarrenderas. Skulle de fem ägolotterna Ab, Ac, Ad, Ae och Af försälas, borde höjning ske dels på visst närmare angifvet sätt i de åsatta skogsvärdena och dels i de beräknade utmarksvärdena, på grund af det fördelaktiga läget, med 5 kronor per hektar.

Domänstyrelsen, som visserligen lika med öfverjägmästaren ansett egendomen till större delen kunna med fördel för kronan förvaltas såsom kronopark, men däremot funnit, att den inägokomplex, som inginge i ägolotten litt. Ab, borde kunna utan skada för kronoparksområdena afskiljas och försälas med lämplig begränsning af området, har därefter infordrat förnyadt yttrande från öfverjägmästaren. Till åtlydnad häraf har öfverjägmästaren i skrifvelse den 9 januari 1911 uttalat, att litt. Ab hufvudgården icke vore af någon nämnvärd betydelse för en eventuell kronoparks skötsel, samt föreslagit, att vid försäljning af denna ägolott densamma borde begränsas åt öster på sätt öfverjägmästaren angifvit å kartan medelst en streckad blyertslinje. Vidare har öfverjägmästaren föreslagit, att af denna ägolott borde för

kronans räkning bibehållas dels för upplag af virke och dels för möjligen framtida anläggning af eller upplåtelse för sågverk två smärre områden i närheten af Väderums järnvägsstation af öfverjägmästaren å kartan betecknade med litt. a och litt. b.

Domänstyrelsen, som ansett, att ifrågavarande ägolott litt. Ab kunde åt öster lämpligen begränsas på sätt å kartan med fulldragen röd linje utvisas och följaktligen böra omfatta ägofigurerna n:r 1—69, 73, 76—81, 83—86, 88—99, 115—123, 166—168, 413—415 samt delar af n:r 72, 75, 82, 87, 416 och 418 om tillhoppa 49 hektar 98.2 ar, däraf 13 hektar 43.1 ar åker, 5 hektar 4.6 ar äng, 30 hektar 82.4 ar afrösningsjord och 68.1 ar impediment, har därefter låtit uppskatta berörda område af vederbörande uppskattningsmän, därvid området saluvärderats till 11,606 kronor 23 öre, hvaraf 4,804 kronor 51 öre för skog, samt arrendevärderats till 240 kronor.

De till upplag för virke med mera föreslagna områdena skulle komma att omfatta, litt. a delar af ägofigurerna n:r 82 och 87 om tillhoppa 51.4 ar betesmark och litt. b ägofigurerna n:r 70—71 och 74 samt delar af n:r 72 och 75 om tillhoppa 55.1 ar, däraf 40.9 ar åker, 12.9 ar afrösningsjord och 1.3 ar impediment.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har förmålt sig icke hafva något att erinra mot de af uppskattningsmännen sålunda föreslagna salu- och arrendevärdena.

I underdånig skrifvelse den 7 mars 1911 har vidare nuvarande innehafvaren af torpet Skrikebo, Nils Johan Strömbom, gjort framställning att få för åsatta saluvärdet 12,180 kronor 6 öre inköpa berörda torp, å kartan betecknad med litt. Ae. Enligt instrumentet vid ofvan förstnämnda uppskattningsförrättning omfattar ägolotten litt. Ae följande figurer å kartan, nämligen n:r 224—289 samt 428—433 med en sammanlagd areal af 43 hektar 98.6 ar, däraf 6 hektar 55 ar åker, 3 hektar 11.7 ar äng, 6 hektar 96 ar afrösningsjord, 27 hektar 29 ar utmark samt 6.9 ar impediment.

Domänintendenten i länet har i särskildt yttrande meddelat, att Strömbom under 20 års tid och hans fader under 40 år innehaft nu ifrågavarande torp, hvilket synnerligen väl lämpade sig för afsöndring. Då alla skäl föreläge att understödja den synnerligen behjärtansvärda och fosterländska egnahemssaken, har domänintendenten funnit sig böra tillstyrka bifall till Strömboms förevarande ansökning. Jämväl Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i yttrande den 26 augusti 1911 förordat densamma.

Domänstyrelsen har nu med underdånig skrifvelse den 8 september 1911 öfverlämnat handlingarna i ärendet, därvid domänstyrelsen, hvad först angår Strömboms ansökning, förklarat sig så mycket mindre kunna tillstyrka densamma, som det med ansökningen afsedda området innehölle allt för mycket skog. Styrelsen hemställde följaktligen, dels att ofvan omförmälda med litt. Ab betecknade ägolott om tillhopa 49 hektar 98.2 ar måtte från egendomen afskiljas och försäljas å offentlig auktion och dels att hela egendomen i öfrigt måtte från arrendetidens slut öfverlämnas till skogsstatens vård och förvaltning för att förenas med Väderums kronopark.

Med anledning af hvad domänstyrelsen sålunda anført i fråga om Strömboms ansökning har sedermera från Strömbom inhämtats yttrande, huruvida han vore villig inköpa endast den del af torpet Skrikebo, som å kartan omfattar ägofigurerna n:r 224—260, 431—433 samt del af n:r 430; och har Strömbom därvid förklarat, att han icke önskade köpa allenast detta område, men att han fortfarande vore villig inköpa hela den med litt. Ae betecknade lotten, äfven om ägofiguren n:r 428 skulle kunna fråntagas densamma.

Jag ber slutligen få meddela, att domänstyrelsen numera på grund af nådig befallning gått i författning om egendomens skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1912 på de för kronan förmånligaste villkor, som kunde betingas.

*De partements-
chefen.*

För egen del synes mig någon invändning icke kunna göras beträffande domänstyrelsens förslag om försäljande från egendomen af ofvannämnda med litt. Ab betecknade område af 49 hektar 98.2 ar. I motsats mot domänstyrelsen förefaller det mig däremot, som om öfvervägande skäl talade för en försäljning till Nils Johan Strömbom af det å kartan med litt. Ae betecknade torpet Skrikebo med den vid uppskattningsförrättningen föreslagna arealen.

Hvad därefter angår torpen Modal och Alebo synes, med hänsyn till belägenheten af dessa torp emellan boställets egentliga skogsmark och den närbelägna Väderums kronopark, någon försäljning af berörda två torp icke böra komma i fråga. Ett liknande skäl gäller visserligen icke rörande det återstående torpet Näset, men innehafvaren af detta torp har numera på framställd förfrågan förklarat, att han icke vore villig inköpa torpet för den föreslagna köpeskillingen. Försäljning af detta torp lär följaktligen för närvarande icke böra ske.

Beträffande slutligen köpesumman för de med litt. Ab och Ae

betecknade områdena synes densamma, då några skäl icke anförts för den af öfverjägmästaren förordade värdeförhöjningen, böra beräknas i enlighet med uppskattningsmännens förslag.

Den del af egendom, som återstår efter afskiljande af berörda två försäljningslotter, omfattar — inberäknadt de två förut omtalade med litt. a och litt. b utmärkta områdena invid Väderums järnvägsstation — en sammanlagd areal af 287 hektar 22 ar, och synes mig lämpligen böra förenas med Väderums kronopark, i hvilket afseende det emellertid framdeles, sedan frågan om ofvanberörda ägolotters försäljning blifvit afgjord, torde tillåtas mig göra särskild framställning.

På grund af det anförda hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att ofvan omförmälda två med litt. Ab och Ae betecknade ägolotter om 49 hektar 98.2 ar och 43 hektar 98.6 ar må hvar för sig från ifrågavarande egendom upplåtas, lotten litt. Ab genom försäljning å offentlig auktion till den högstbjudande under de i nådiga brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1913 samt lotten litt. Ae enligt nådiga kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Erland Falk.
